

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ: ПЕРСПЕКТИВИ І ЗДОБУТКИ

Матеріали навчально-наукової
конференції з міжнародною участю
24 березня 2022 року

м. Полтава – 2022

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ: ПЕРСПЕКТИВИ І ЗДОБУТКИ

Матеріали навчально-наукової конференції
з міжнародною участю
24 березня 2022 року

ПОЛТАВА – 2022

Дистанційне навчання в системі медичної освіти (перший досвід кафедри нормальної фізіології ЗДМУ)//О. Г. Куц, В. М. Омелянич, Г. І. Бессараб, Н. П. Жернова [та ін.] Запоріжжя- Медична освіта. 2017.- № 4-С.85-89.

Дівнич Т. Я. Дистанційна форма навчання у вищому навчальному закладі як одна із технологій організації навчального процесу [Електронний ресурс] / Т. Я. Дівнич // Вісник проблем біології і медицини. – 2015. – Вип. 1 (117). – С. 66–69. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vpbm_2015_1_13.pdf.

Дашук А. М. Дистанційна форма навчання на післядипломному етапі підготовки лікарів: реалії та перспективи / А. М. Дашук, Н. О. Пустова // Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України: матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, присвяченої 160-річчю з дня народження І. Я. Горбачевського (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку), Тернопіль, 15–16 травня 2014 р. – Тернопіль: ТДМУ, 2014. – Т. 2. – С. 423–425.

Корбут О.Г. (2013). Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи. Науково-практична конференція «Новітні освітні технології», м.Київ, 2013. Київ: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Режим доступу: URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1123>.

Кучеренко Н. (2018). Дистанційне навчання як виклик сучасної університетської освіти: філософсько-правовий вимір. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 20: 34—40.

Куц О.Г., Омелянич В.М., Бессараб Г.І. (2017). Дистанційне навчання в системі медичної освіти (перший досвід кафедри нормальної фізіології ЗДМУ). Медична освіта. 4: 85—89.

Міністерство освіти і науки України. (2020). Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні 2020 року. Постанова МОН України від 20 грудня 2000 року. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.

Миросов Ю.Б. (2020). Переваги та недоліки дистанційного навчання. Режим доступу: URL: https://kerivnyk.info/perevahy-ta-vedoliki-dystantsijnogo-navchannya-fbclidIwAR1jhqrr0ra4C8QOLKPnen_nZavaSTXQbsWHnDycw114Is3UbcQIX3ms2IA

Проблеми й перспективи розвитку вищої медичної освіти в Україні Саричев Л.П., Супруненко С.М., Сухомлин С.А. [та ін.] //Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти. – Полтава,2019. – С.229-230.

Сучасний стан та перспективи розвитку медичної освіти в Україні І. Беззуб / Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/index.php?option=com_content&view=%20article&id=2855:suchasnij-stan-ta-perspektivi-rozvitku-medichnoji-osviti-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350

МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Шарлай Н.М., Міщенко І.В., Соколенко В.М., Федотенкова Н.М., Жукова М.Ю., Новосьолова Н.В.

Полтавський державний медичний університет

Проаналізовано види професійної компетентності, наведено і сформовано поняття педагогічної компетентності. Визначено функціональне призначення медико-педагогічної компетентності в професійній діяльності лікаря.

Ключові слова: медична компетентність, педагогічна компетентність, професійна діяльність, фахівець.

The types of professional competence are analyzed, the concept of pedagogical competence is given and formed. The functional purpose of medical and pedagogical competence in the professional activities of the doctor is determined.

Key words: medical competence, pedagogical competence, professional activity, specialist.

Відповідно до «Енциклопедії освіти» компетентність є результатом освіти, вираженим у системі знань, умінь, навичок, особистісних якостей, практичного досвіду, яка передбачає готовність особистості до мобілізації внутрішніх і зовнішніх ресурсів [1]. Компетентність свідчить про освітній рівень і досвідченість людини, що включає також особистісне ставлення до діяльності, мотиваційно-оціннісні аспекти й інші якості, що дозволяють бути успішним.

Отож, розглядаючи зміст і структуру професійної підготовки лікаря, логічно говорити про необхідність формування в нього, поруч із іншим, педагогічної компетентності медичного працівника.

Професійною компетентністю називають інтегративний особистісно-діяльнісний новоутвір, що збалансовано поєднує необхідні знання, уміння й навички, професійно важливі якості, ціннісні орієнтації й певний досвід діяльності, які дозволяють самостійно й якісно виконувати основні функціональні обов'язки.

Якщо орієнтуватися на види професійної компетентності, що їх виокремлює А. Маркова, отримуємо такий перелік:

1. Спеціальна компетентність – володіння власне професійною діяльністю на достатньо високому рівні, здатність проектувати свій подальший професійний розвиток;
2. Соціальна компетентність – володіння спільною професійною діяльністю, співпрацею, а також прийнятими в певній професії прийомами професійного спілкування; соціальна відповідальність за результати своєї професійної праці;
3. Особистісна компетентність – володіння прийомами особистісного самовираження й саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особистості;
4. Індивідуальна компетентність – володіння прийомами саморегуляції розвитку індивідуальності в межах професії, готовність до професійного зростання, здатність до індивідуального самозбереження, невідкладність професійному старінню, уміння організувати раціонально свою працю [3].

У контексті наших наукових пошуків ми розуміємо компетенцію як визначені нормативи професійної підготовки, а компетентність – як характеристику фахівця, яка поєднує не лише знанневий і технологічний, а й мотиваційний, етичний, соціальний і поведінковий аспекти [2; с. 409].

Основна суть педагогічної компетентності полягає в єдності психолого-педагогічних знань, умінь, досвіду, властивостей і якостей педагога, що дозволяють ефективно виконувати навчально-виховну діяльність, цілеспрямовано організувати педагогічну взаємодію, а також передбачають саморозвиток, самовиховання,

удосконалення особистості й майстерності викладача. Це цілісна професійно-особистісна характеристика, яка визначає готовність і здатність виконувати педагогічні функції відповідно до прийнятих норм, стандартів, вимог.

Педагогічна компетентність передбачає, що фахівець здатний ефективно використовувати весь обсяг людських знань у справі виховання й навчання, тобто достатньою мірою володіє формами, методами і способами освітньої діяльності, здатен системно сприймати педагогічну реальність і при цьому діяти оптимально. Це забезпечує можливість цілісного, структурованого бачення логіки освітніх процесів, розуміння закономірностей, принципів і тенденцій розвитку педагогічної системи, дозволяє проектувати й конструювати раціональну освітню діяльність.

На основі цих тверджень можемо визначити, що педагогічна компетентність медичного працівника – це його комплексна, багатофакторна характеристика: сукупність знань, умінь, навичок, а також властивостей особистості, що сприяють успішному психологічному й терапевтичному впливу на пацієнтів і дозволяють найбільш ефективно організувати лікувально-профілактичний процес, регулювати різні аспекти психолого-педагогічної діяльності в процесі виконання професійних завдань [4].

Отже, медико-педагогічна компетентність, як ми її бачимо, є основою для реалізації таких функцій лікарської діяльності:

1) лікувально-профілактична, що забезпечує можливість отримати від пацієнта чи інших осіб достатньо об'єктивної інформації, необхідної для формування в його свідомості цілісної картини, професійно значущих обставин, в яких відбувається його діяльність. Лікар має вміти грамотно «зчитувати» психоемоційний стан співрозмовника, відповідно коригувати емоційний фон взаємодії. Як і педагогові, йому має бути притаманне вміння правильно ставити запитання, досягаючи правильного розуміння їхнього сенсу співрозмовником і вичерпної відповіді на них. Потрібно враховувати рівень обізнаності співрозмовника з проблемою, володіння термінологією (якою не слід зловживати), достовірно формулювати перспективи подальшої співпраці, змальовуючи її в оптимістичних тонах, уникати двозначності суджень. Лікар має знати прийоми ведення дискусії, залишаючись тактовним, виваженим, демонструючи розуміння стану хворого чи його близьких і при цьому переконливо доводячи необхідність виконання медичних приписів і рекомендацій. Щодо останніх, то необхідне вміння не тільки чітко, послідовно, зрозуміло їх формулювати, а й шляхом поетапних узагальнень, безпосереднього і прихованого діалогу тощо переконатися в тому, що жодне важливе положення не спотворене за змістом і не пропущене співрозмовником;

2) психолого-просвітницька. Особистість лікаря повинна приваблювати позитивною позицією, демонструванням прихильності до співрозмовника, уважності щодо його проблем чи сумнівів. Навіть явні вияви іпохондрії в пацієнта не слід ігнорувати, налаштовуючи на завідому неважливість його відчуттів і переживань. Медик повинен сам бути втіленням тих ідей, на які спирається в професійній діяльності. Його просвітницька місія вимагає бути постійно в курсі всіх значущих технологічних новин, які стосуються лікувальної справи, постійно працюючи з періодичними виданнями з медицини, підвищуючи свою кваліфікацію, не соромлячися консультуватися у колег, радитися з досвідченими фахівцями тощо;

3) соціально-організаторська. Лікар не може бути байдужим і до окремих пацієнтів, і до ситуації, що складається в суспільстві у зв'язку з аномально значним поширенням певних патологій, шкідливих звичок, із епідеміями й пандеміями тощо. Його соціальна активність, прогностичні здібності, здатність очолювати чи здійснювати волонтерську діяльність і надихати інших на включення до процесу вирішення важливих суспільних завдань співзвучна соціально-педагогічній функції вчителя, викладача як фахівця, відповідального за оптимальну реалізацію життєво важливих запитів людини в особистісному й суспільному контексті (див. рис. 3.1).

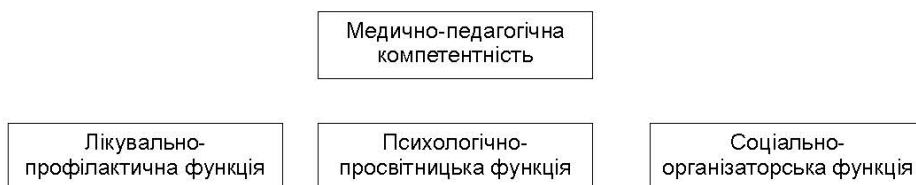

Рис. 3.1. Функціональне призначення медико-педагогічної компетентності в професійній діяльності лікаря

Таким чином, педагогічна компетентність лікарів як інтегрована характеристика особистості охоплює систему їхніх соціально й професійно важливих якостей, якій властиві складні, різнорівневі внутрішні зв'язки. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх сімейних лікарів і розвитку сімейної медицини, зокрема в США і в Європейських країнах, свідчить, що педагогічна компетентність стала ваговою складовою лікувально-профілактичного процесу й неодмінно має розглядатися в контексті професійної підготовки. Тому вважаємо, що професійна підготовка майбутніх сімейних лікарів обов'язково має враховувати компоненти їхньої педагогічної компетентності (мотиваційно-ціннісний, знанневий, професійно-комунікативний, організаційно-технологічний і рефлексивний).

На наш погляд, ці компоненти не є автономними у своїй цілісності, а відображають педагогічні аспекти в змісті складників професійної компетентності медика й окреслюють відповідний напрям їх формування, що є одним із вагомих завдань викладачів медичних ЗВО. При цьому наполягаємо, що самі науково-педагогічні працівники мають бути взірцем професійної педагогічної взаємодії, оскільки тільки за цих умов навчальний процес не лише набуде належної ефективності з точки зору формування професійних компетентностей, а й стане основою продуктивного розвитку особистості майбутнього лікаря.

Отже, формування медико-педагогічної компетентності майбутніх лікарів розуміємо як спеціально організований цілеспрямований процес, який передбачає кілька етапів:

1. опанування курсу педагогіки відповідно до навчального плану (назвемо його «базовий»);
2. засвоєння елементів педагогічних знань і умінь у процесі вивчення окремих загальнонаукових

- (біомедичних) і професійно орієнтованих (медичних) дисциплін (інтегративний);
3. вивчення педагогічно орієнтованого спецкурсу на випусковому курсі (узагальнювальний);
 4. набуття власного досвіду практичної професійно-педагогічної діяльності майбутніх сімейних лікарів під час первинної професійної спеціалізації (навчання в інтернатурі) (практичний).

Педагогічна компетентність лікарів ґрунтується на вміннях планувати освітній процес під час лікування пацієнтів, самостійно підходити до вирішення професійно-педагогічних завдань на основі аналізу ситуації, чітко виконувати заплановане, здійснюючи необхідну корекцію відповідно до одержаних результатів. Задля розвитку в студентів цих умінь процес педагогічної підготовки в ЗВО має відповідати завданням і реаліям системи охорони здоров'я. Насправді ж вивчення педагогічних дисциплін і опанування практичних умінь і навичок не завжди дає студентам можливість уявити процес професійно-педагогічної діяльності в конкретних ситуаціях, оскільки його неможливо достеменно відтворити під час навчання.

Список використаної літератури

1. Астахова В. Академические научные школы в зоне риска: проблемы и пути их решения. *Новий колеґіум*. 2018. № 2. С. 3–6.
2. Биць Ю. В. Микола Никифорович Зайко – видатний український вчений - патофізіолог, педагог і громадський діяч. *Фізіологічний журнал*. 2008. Т. 54. № 2. С. 125–127.
3. Маркова А. Психология профессионализма/А. Маркова. – М.: Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996.
4. Сухомлинська О. В. Концептуальні засади розвитку історико-педагогічної науки в Україні. *Шлях освіти*. № 1. С. 41–45.

ПІСЕННЕ МИСТЕЦТВО НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Шевченко О.М.

Полтавський державний медичний університет

Досліджено проблему використання пісень на заняттях з української мови як лінгводидактичного засобу. Розкрито сутність пісенної творчості як мовного матеріалу й засобу міжкультурної взаємодії. Висвітлено особливості формування мовних і комунікативних компетенцій у процесі використання української пісні на занятті. Обґрунтовано причини виникнення необхідності вводити пісенний матеріал до контенту навчання іноземних здобувачів вищої освіти української мови на різних етапах; із лінгвокультурологічної позиції розкрито освітній потенціал пісенного матеріалу, доведено доцільність розучування українських пісень.

Ключові слова: гуманітаризація, іноземні здобувачі освіти, діалог культур, пісня, українська мова як іноземна.

The article studies a problem of using songs in the Ukrainian language as foreign lessons as a linguodidactical tool. The research reveals the basics of song creativity as a speech material and as a means of intercultural interaction. The paper considers features of how linguistic, speech and communicative competencies form in the process of using the song in the Ukrainian language as foreign lessons. The author proves the reasons for the necessity to introduce the song material into the content of the teaching of the Ukrainian language as foreign lessons at various stages, as well as the possible results of training students of Ukrainian speech on this material.

Key words: humanization, foreign students, dialogue of cultures, song, Ukrainian as a foreign language.

За останні роки змінилися підходи до професійної підготовки іноземних здобувачів вищої освіти в медичних ЗВО, що пов'язано з гуманізацією й гуманітаризацією системи освіти. Ідеї гуманізації освіти й розвитку особистості здобувачів набули широкого поширення в сучасній педагогіці. У методичній літературі останнього часу особливо увага звертається на те, що навчання іноземних мов (української мови як іноземної в тому числі) у вищих навчальних закладах має забезпечити не тільки практичне володіння мовою, що вивчається, а й розвиток особистості здобувача вищої освіти, здатного брати участь у спілкуванні на міжкультурному рівні й самостійно вдосконалюватися в мовній діяльності. Мова розглядається не як основний засіб комунікації, а як спосіб пізнання цінностей інших народів і культур. Застосування діалогу культур дозволяє розв'язувати проблему культурного взаємовпливу людини і світу, індивідуального підходу до навчання й виховання. Таким чином, опанування української мови як іноземної розглядається як оволодіння українською культурою і як засвоєння духовних цінностей.

Проаналізована методична література свідчить, що в працях А. Андрієнко, Н. Гез, Т. Лещенко, Н. Пруднікової, Ю. Федоренко, О. Шевченко, В.Юфименко досліджується вплив лінгвокраїнознавчої концепції на розвиток міжкультурної компетенції, визначається сутність і структура іншомовної професійної компетенції. У роботах Н. Доценко, Н. Зінченко, В. Куркової, М. Нефедової, Б. Островського, Н. Чайковської акцентовано на загальнолюдські цінності, на те, щоб зміст навчання іноземної мови відповідав потребам міжкультурної взаємодії й пізнавально-комунікативним намірам та інтересам здобувачів вищої освіти на всіх етапах навчання.

Особливості підготовки іноземних здобувачів вищої освіти пояснюються, в першу чергу, необхідністю попередньої мовної й соціально-побутової адаптації іноземних громадян.

Навчання іноземних здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті поєднується одночасно з їх мовною підготовкою. Зусилля викладачів спрямоване на формування мовної компетенції іноземних здобувачів вищої освіти, оскільки успішність проживання в Україні, подальше навчання і, відповідно, рівень професійної підготовки безпосередньо залежать саме від рівня мовної підготовки.

Основна частина. Сучасний стан навчання іноземних здобувачів вищої освіти української мови потребує модернізації методичної й методологічної освітньої парадигми відповідно до вимог Болонської конвенції, Концепції мовної підготовки іноземців [6; 7], яка є невід'ємною складовою державної Концепції мовної освіти, положень загальноєвропейських документів із мовної освіти й мовної ситуації, що склалася в Україні [2].

Відповідно до цього розширюється й поглиблюється зміст професійної підготовки іноземних студентів, урізноманітнюються форми й методи навчання.